

Vastaanottajat:

Pohjoismaiden ministerineuvosto ja ministerineuvoston puheenjohtajamaa Islanti

Katrín Jakobsdóttir, pääministeri, Islanti

Guðmundur Ingi Guðbrandsson, työmarkkinaministeri ja pohjoismainen yhteistyöministeri, Islanti

Karen Ellemann, pääsihteeri, Pohjoismaiden ministerineuvosto

Lähettäjä:

Pohjolan ammatillisen yhteisjärjestön (PAY) hallitus

PAY:n hallituksen Helsingissä 19.4.2023 pitämässään kokouksessa antama lausunto

Haluamme kiittää puheenjohtajamaa Islantia ja Pohjoismaiden ministerineuvostoa tärkeästä aloitteesta, joka koskee oikeudenmukaisesta vihreästä siirtymästä käytävää kolmikantakeskustelua.

Uskomme, että Pohjoismaat voivat torjua ilmastonmuutosta rakentavasti sekä omissa maissaan että Pohjoismaiden, Euroopan ja koko maailman tasolla.

Pohjoismaiselle ay-liikkeelle oikeudenmukainen siirtymä (Pariisin ilmastopimuksessa mainittu Just Transition) tarkoittaa sitä, että ilmastopolitiikka toimii vuorovaikutuksessa pohjoismaisen mallin kanssa, jossa painotetaan muun muassa hyvinvointia ja työehtosopimuksin säänneltyjä työmarkkinoita. Ilmastopolitiikka johtaa tuotanto- ja kulutustapojen muutokseen, mikä puolestaan jouduttaa talouksiemme ja työmarkkinoidemme rakennemuutosta. Sen vuoksi on ratkaisevan tärkeää, että työmarkkinaosapuolet ovat mukana prosessissa. Myös Pohjoismaiden työehtosopimukset edistävät oikeudenmukaista vihreää siirtymää, sillä osapuolimalli sekä havaitsee muutoksia että jouduttaa siirtymää.

Pohjoismaiselle työmarkkinamallille ovat ominaisia toimiva vuoropuhelu ja työntekijöiden vaikutusmahdollisuudet, minkä katsotaan olevan demokraattisen jalkauttamisen avaintekijä. Samalla se auttaa hyödyntämään työntekijöiden ideoita vihreän siirtymän edistämiseksi. Yhteistoimintaa, kuulemista ja vuoropuhelua tulee sen vuoksi vahvistaa muun muassa jakamalla tietoa ja parhaita käytäntöjä. Meidän kannattaa oppia toisiltamme ja inspiroida muita maita niin Euroopassa kuin maailmanlaajuisestikin.

Tästä näkökulmasta suhtaudumme myönteisesti Islannin aloitteeseen, ja aiomme osallistua siihen rakentavasti. PAY edustaa kaiken kaikkiaan 8,5 miljoonaa palkansaajaa, jotka työskentelevät yhteiskunnan kaikilla sektoreilla. Aiomme osallistua täysillä ja edellytämme samaa sekä Pohjoismaiden ministerineuvoston kautta mukana olevilta hallituksilta että yhteiskunnan kaikkia sektoreita edustavilta työnantajilta.

Ilmastossa ja oikeudenmukaisessa siirtymässä on selkeästi kyse tulevaisuudesta. Tämän päivän lapsille ja nuorille se ei tarkoita pelkästään tulevaisuudennäkymiä työmarkkinoilla vaan myös planeettaa, jolla he pystyvät elämään. Työelämässä on kuultava heitä. Me pystymme nopeuttamaan tarvittavaa siirtymää, jossa ketään ei jätetä, ja niin meidän on myös tehtävä. Pohjoismainen malli tarjoaa siihen oikeanlaiset edellytykset.

Meille on tärkeää, että Islannissa käytävä keskustelu on todellinen kolmikantakeskustelu, johon kaikki osallistuvat yhtäläisin ehdoin. Kokousta johtamaan tarvitaan yksi tai useampi henkilö, jolla on kokemusta ilmasto- ja työmarkkinapolitiikasta ja joka ymmärtää, miten Pohjoismaiden osapuolimallit toimivat.

On myös tärkeää, että kolmikantakeskustelu johtaa konkreettiseen tulokseen, joka viitoittaa tietä kohti tulevaa siirtymää. Sen on määritettävä osapuolten tehtävät, velvollisuudet ja keinot pohjoismaisen perinteen mukaisesti. Kokouksen tulee johtaa politiikkaan, jota sekä ministerineuvoston tulevat puheenjohtajamaat että kukin Pohjoismaa voivat seurata.

Siltä osin toivomme pohjoismaista julkilausumaa sitoumuksineen, jonka Pohjoismaiden hallitukset ja työmarkkinaosapuolet allekirjoittavat. Yhteinen julkilausuma lujittaa Pohjoismaiden pääministerien visiota Pohjolasta maailman kestävämpänä ja integroituneimpana alueena vuoteen 2030 mennessä.

Sekä julkilausuman että Islannissa järjestettävän kolmikantakeskustelun tulee sisältää seuraavat viisi elementtiä.

- Siirtymä ja talouksiemme rakennemuutos. Tästä näkökulmasta kyse on sekä ilmastosta että saasteista ja luonnon monimuotoisuudesta, mutta myös sähköistämisestä, energiahuollosta, kilpailukyvyistä ja työllisyydestä.
- Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun ja pohjoismaisten osapuolimallien merkitys tehokkaalle ja onnistuneelle siirtymälle sekä sosiaalisesti ja ympäristön kannalta kestäväälle rakennemuutokselle Pohjoismaissa.
- Koulutus, elinikäinen oppiminen, hyvinvointi ja sosiaaliturva edellytyksenä sille, että kansalaisten osaaminen on tulevien haasteiden tasolla. Se edellyttää koulutustarjontaa, jonka rahoitus on turvattu, ja järjestelmiemme takaamaa turvaa niillekin, jotka kenties joutuvat työttömiksi.

- Vihreän siirtymän täytyy perustua tietoon ja edistää parempaa ja inklusiivisempaa yhteiskuntaa. Se tarkoittaa sitä, että tarvitsemme lisää tietoa ja tutkimusta siirtymän yleisistä vaikutuksista työelämään ja sen kaikkiin sektoreihin, samoin kuin siitä, miten tietoon perustuva yhdyskuntasuunnittelu voi edistää tasa-arvoa ja hyviä ehtoja niin kaupungeissa kuin maaseudullakin.
- Tasa-arvonäkökulma on Pohjoismaiden tunnusmerkki, ja se on yhtä tärkeä oikeudenmukaisen vihreän siirtymän yhteydessä kuin kaikissa muissakin yhteyksissä. Laajasta tasa-arvonäkökulmasta on hyötyä siirtymälle ja vihreälle teolliselle vallankumoukselle.

Olemme tyytyväisiä siihen, että voimme yhdessä työnantajien ja Pohjoismaiden hallitusten kanssa käynnistää Pohjoismaiden oikeudenmukaista vihreää siirtymää käsittelevän onnistuneen yhteisen kolmikantakeskustelun, joka on jalkautettu korkeimmalla poliittisella tasolla.

Ystävällisin terveisin

Lizette Risgaard, puheenjohtaja, FH, Tanska
Lisbeth Lintz, puheenjohtaja, Akademikerne, Tanska

Jarkko Eloranta, puheenjohtaja, SAK, Suomi
Antti Palola, puheenjohtaja, STTK, Suomi

Sonja Jógvansdóttir, puheenjohtaja, SAMTAK, Färsaaret

Jess G. Berthelsen, puheenjohtaja, SIK, Grönlanti

Kristján Þórður Snæbjarnarson, puheenjohtaja, ASÍ, Islanti, ja puheenjohtaja, PAY

Sonja Ýr Þorbergsdóttir, puheenjohtaja, BSRB, Islanti
Friðrik Jónsson, puheenjohtaja, BHM, Islanti

Peggy Hessen Følsvik, puheenjohtaja, LO, Norja
Ragnhild Lied, puheenjohtaja, Unio, Norja
Hans-Erik Skjæggerud, puheenjohtaja, YS, Norja

Susanna Gideonsson, puheenjohtaja, LO, Ruotsi
Therese Svanström, puheenjohtaja, TCO, Ruotsi, ja varapuheenjohtaja, PAY
Göran Arrius, puheenjohtaja, Saco, Ruotsi

Magnus Gissler, pääsihteeri, PAY

